

A close-up portrait of Menno de Bruyne, a middle-aged man with short, wavy brown hair and a slight stubble. He is wearing a brown tweed jacket over a white shirt and a patterned tie. The background is a blurred outdoor setting.

Alles wat je moet weten over de **Tweede Kamer**

**Heer in den Haag:
Menno de Bruyne**

**Vincent Rietbergen:
vlogger op het Binnenhof**

**Obama bij de
ChristenUnie?**

PerspeX

Jaargang 18 | NR 3 | November 2018

Voorwoord

Den Haag. Het centrum van de macht. Wie gevoel heeft voor politiek zal iets ervaren wanneer hij of zij het Plein oploopt. Wat hier gebeurt is bepalend voor heel Nederland. De Hofvijver, het Buitenhof, het Mauritshuis en het Binnenhof.

Alles ademt prestige. Alles ademt macht. Eén element is voor iedereen bekend: De Tweede Kamer. Natuurlijk gebeurt er veel in de vele vergaderzalen en wandelgangen van ons parlamentsgebouw, maar het beeld dat iedereen kent is dat van de plenaire zaal. De debatten die daar door Kamerleden worden gevoerd heeft iedere Nederlander wel eens voorbij zien komen. Ze zijn zo iconisch als dat ze belangrijk zijn. Door alle theater eromheen wordt wel eens vergeten dat de functie van Kamerlid een dienende is. Het Kamerlid zet haar of zijn carrière stop en offert een grote hoeveelheid tijd op om te spreken voor het volk.

Inhoud

7. Macht der Kamer

Alle bevoegdheden van de Tweede Kamer op een rij

9. Binnenhofvlogger

Interview met politiek verslaggever Vincent Rietbergen

11. Obama bij de Christenunie?

Column van Lars Jacobusse

15. Kennis van de Kamer

Test je Kamerkennis met deze quiz!

18. Vrouw in de Kamer

Over Suze Groeneweg

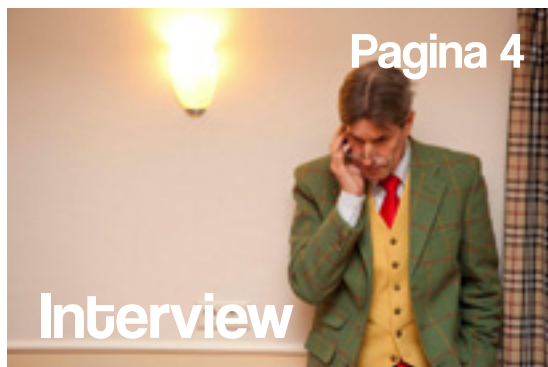
19. Foto's KickOff

.

De Tweede Kamer is geen doel op zich, maar een plek om te dienen. Hier worden idealen en belangen van mensen vertegenwoordigd en verdedigd door de honderdvijftig leden van de Tweede Kamer. Honderdvijftig mannen en vrouwen die staan voor meer dan zeventien miljoen Nederlanders.

Zeventien miljoen mensen die veel verschillen. De Tweede Kamer is waar die verschillen elkaar treffen, vaak botsen en uiteindelijk verenigd zullen worden. Dat is het hart van ons politieke stelsel.

Siewerd de Jong
Voorzitter Perspectief

Pagina 4

Interview

**Heer in den Haag:
Menno de Bruyne**

Pagina 12
Interview Carla Hoetink

Regels in de Tweede Kamer

Foto cover: SGP

In de media

Op 25 juli zat vice-voorzitter Elsbeth aan tafel bij de talkshow **Jinek**. Samen met bestuursleden van het CDJA, JD en JOVD sprak zij over de voorlopige prestaties van kabinet Rutte-III

Voorzitter Siewerd werd op 4 september geïnterviewd door **EenVandaag** over het kinderpardon en de kwestie rond de voorgenomen uitzetting van Lili en Howick

In het dagblad **Trouw** van 17 september gaf Siewerd namens PerspectiefF commentaar op het kabinetsplan om de rente voor studieleningen te verhogen

Column

Zoals je in het voorwoord al hebt kunnen lezen besteden we in deze PerspeX veel aandacht aan ons nationale parlement: de Tweede Kamer. Het Nederlands parlementair stelsel scoort op internationale lijstjes best goed als het gaat om het democratisch gehalte. Dit danken we onder andere aan ons stelsel van evenredige vertegenwoordiging, en het ontbreken van een kiesdrempel. Ook het algemeen kiesrecht (recent honderd jaar geworden, van harte!) draagt daaraan bij. Verderop in deze PerspeX lees je meer over Suze Groeneweg, de eerste vrouw in de Tweede Kamer.

Toch gaan er ook stemmen op om de democratie nog directer te maken. Bijvoorbeeld door het referendum of de gekozen burgemeester. Hoewel je het met dergelijke initiatieven wel of niet eens kunt zijn is het goed om met elkaar in gesprek te blijven over hoe we onze democratie kunnen

blijven verbeteren. Churchill zei ooit dat democratie de slechtste regeringsvorm is, met uitzondering van alle andere regeringsvormen die ooit zijn uitgetoetst. Laten we dat dan ook maar koesteren.

Belangrijk is in ieder geval dat we betrokken blijven. Ook komend jaar staat er weer een heel rijtje verkiezingen voor de deur: de provincie (en dus de Eerste Kamer), het waterschap, Europa. Misschien dat dit op het eerste gezicht niet de meest spannende verkiezingen zijn, toch is het weer een mogelijkheid om je stem te laten horen. En als je nog even moet wachten op je stemrecht, is het alvast goed dat je nu deze PerspeX in je handen hebt. Ook buiten het stemhokje kan je namelijk invloed uitoefenen, en daarvoor ben je bij PerspectiefF op de juiste plaats. Laten we er, op hoop van zegen, een mooi politiek seizoen van maken!

*Erwin de Pagter
hoofdredacteur*

Nieuwe redacteur

Ik ben Jos Lagerburg, een 18-jarige mbo-student mediaredactie uit Zwolle. Ik heb een grote interesse in politiek, en ben nu ongeveer een jaar lid van PerspectiefF. Bij mijn opleiding is schrijven een belangrijk onderdeel waar ik goed mee overweg kan, en daarom werk ik sinds kort mee aan de PerspeX. Zo kan ik mijn politieke interesse combineren met wat ik goed kan en leuk vind. Voor deze PerspeX heb ik, samen met Erwin, een te gek interview gehouden met NOS-verslaggever Vincent Rietbergen!

Heer in den Haag

Menno de Bruyne: een persoonlijke geschiedenis met de Tweede Kamer

Een heer hoort goed gekleed te gaan. Uiteraard rookt hij zo af en toe een sigaretje. Het is een schande als dat in de dagelijkse werkomgeving van een heer verboden wordt. Zijn persoonlijke werkruimte richt hij smaakvol in, met klassieke meubels en schilderijen. Dat het een veredelde bezemkast betreft, zou je daardoor bijna vergeten. Een heer heeft humor en is aangenaam gezelschap; het doet er niet toe wie zijn gesprekspartner is. Maar bovenal: een heer is beschaafd en op een zelfverzekerde manier bescheiden. Dames en heren, maak kennis met de gentleman van de Tweede Kamer: Menno de Bruyne. Hij vertelt over zijn geschiedenis met ons parlement.

Als er iemand is die ervaring heeft in de Tweede Kamer, is het Menno. In 1984 begon hij als voorlichter van de SGP. Inmiddels is hij, denkt hij, het langst meelopende figuur in het politieke deel van het parlement. "Onder de ambtenaren en het ondersteunend personeel zijn er ook waarbij ik maar een broekje ben hoor." Het tekent zijn bescheidenheid: jezelf na 34 jaar een broekje noemen, is een grappig staaltje zelfrelativering.

Aardige VVD'ers

Door de jaren heen kwam hij veel bijzondere mensen tegen: "Je zou het zo misschien niet zeggen maar met Alexander Pechtold kan ik het best vinden. We zijn allebei liefhebbers van schilderkunst. Met Femke Halsema had ik politiek niks, maar ze vergat altijd haar toegangspasje. Omdat haar kantoor naast de SGP zat, heb ik tientallen keren de deur voor haar open moeten doen met mijn SGP-pas. Dat schept toch een band." Als we door het gebouw lopen, komt Menno oud-SP Kamerlid Christa van Velzen tegen die hem omhelst: "We zijn tegenpolen. Zij klom op marineschepen om er gaten in te hakken en ze kwam op gypies de vergaderzaal binnen. Dat zul je mij niet gauw zien doen, maar tóch mogen we elkaar heel graag."

"Ja, ik kan het met de meeste mensen hier wel vinden. Hoewel veel linkse mensen vaak nogal zurig zijn. Wat dat betreft heb ik liever VVD'ers, zoals Wiegel. En de alleraardigste persoon die ik hier ooit heb ontmoet: Mark Rutte. Mijn zoon was hier tijdens een hectische kabinetsformatie. Komt Rutte aanlopen, en tóch neemt hij de tijd om twintig minuten met mijn zoon en zijn vriendin te praten over hun studie. Dat is typisch Mark, dat doet niemand hem na.."

"Met Alexander Pechtold kan ik het best vinden."

Geraakt door politieke spelletjes

Na al die jaren en met veel kennis van de geschiedenis kijkt hij niet meer zo snel van dingen op: "Toen Wilders net kwam, was men onthutst over zijn heftige toon. De media deden net of dat nooit eerder was gebeurd. Dan denk ik, verdiep je nou eens een beetje in de geschiedenis. In het verleden is er meerdere keren gevochten in het parlement. Oekraïense of Turkse toestanden, gewoon in onze Tweede Kamer!"

Door de jaren heen werd hij cynisch over sommige media: "Hoe de NOS over Israël bericht, dat is puur eenzijdig. Israël wordt neergezet als een boeman, en de barbaren eromheen als slachtoffers. De NOS heb ik afgeschreven als het over Israël gaat. Hetzelfde geldt voor berichten over Amerika. Onbeschaamd partijdig, en dus onbetrouwbaar. Op die manier ebt het vertrouwen weg, en dat is erg schadelijk."

Ook het politieke bedrijf is hij steeds meer gaan relativeren. Maar: "als het je niet meer raakt moet je snel een andere baan zoeken. Toen het een aantal jaar geleden over het vluchtelingenkind Mauro ging, ben ik de zaal uitgelopen. En nu pas, met Lili en Howick gebeurde dat weer, dat kinderen door links en door rechts politiek worden misbruikt. Dat kan ik niet aanzien."

"Toen het over Mauro ging, ben ik de zaal uitgelopen."

Helden van de geschiedenis

Maar ook door de geschiedenis kan Menno geraakt worden. Hij heeft het voor elkaar gekregen dat een kamertje in het gebouw werd vernoemd naar de communistische verzetsheld Gerrit Kastein: "In de oorlog zat de Gestapo in ons gebouw en in dat bewuste kamertje werden mensen hardhandig verhoord. Kastein is toen door het raampje van die kamer gesprongen om te voorkomen dat hij in de martelkamers de namen zou noemen van van zijn medestrijders uit het verzet. Zo iemand offerde zichzelf om zijn vrienden te beschermen. Ik heb dat aangekaart. Geholpen door de journalist Jaïr Ferwerda, van Jinek, heeft Kamervoorzitter Arib toestemming gegeven om dat kamertje naar Kastein te vernoemen. Heel bijzonder was dat ik de 81-jarige dochter van Kastein heb mogen ontmoeten. Zij werd 10 op de dag dat haar vader stierf, en nu is die kamer naar hem vernoemd. Dat vind ik ontroerend."

De mooiste kamer

Op zijn werkkamer heeft Menno een bankje uit de oude zaal van de Tweede Kamer. "Ja, naar die oude zaal verlang ik nog weleens terug." Zijn stropdas komt (net als de rest van zijn kostuum) uit Engeland en is doorweven met het monogram van koningin Elizabeth. Over zijn huis wordt gefluisterd dat het vol staat met geschiedenisboeken. Voor wie het nog niet duidelijk was: Menno de Bruyne is een man van traditie en geschiedenis. Druk gebarend

loopt hij naar het oude Ministerie van Justitie, het mooiste gedeelte van de Tweede Kamer. Hier wil hij zijn favoriete ruimte laten zien: de Handelingenkamer. Dat is de plek waar alle notulen van de Tweede Kamer worden bewaard.

Het is al avond en het kost de nodige moeite het beveiligend personeel te overtuigen dat hij toch echt even naar binnen moet. Maar uiteindelijk lukt het. Eerst is er wat moeizaam geflikker van startende lampen. Dan baadt de ruimte in een zee van licht. Als je er voor het eerst komt zakt je mond letterlijk open van verbazing: metershoge wanden volgestouwd met boeken. Kasten die reiken tot aan het glazen plafond, ergens in de hoogte. Menno wijst op de rode spanten van de boekenkasten: "kijk, aan iedere spant zit een drakenkop. En daarboven, in het glas van het plafond zit een schubbenpatroon. De vuurrode trap met krullen maakt het af, dat stelt de staart van de draak voor." Eén plank is leeg. "Kijk, het eindigt in 1940. Dan komt de lege plank van de dictatuur wanneer iedereen moet zwijgen, maar God zij dank gaat het verder in '45. Op de democratie kunnen we niet zuinig genoeg zijn!"

Gert-Jan Segers: "wij zijn broeders"

Politieke broeders

Tenslotte is er nog één ding dat nu eindelijk eens een keer uitgepraat dient te worden. Menno schrijft al jaren licht-satirische columns in het partijblad van de SGP. In het verleden nam hij vaak al grappend de ChristenUnie op de korrel. Overigens ook zijn eigen SGP. Maar wat vindt hij nu echt van de ChristenUnie? "Inhoudelijk lijken we natuurlijk veel op elkaar maar ik vind de ChristenUnie soms te linksig. Als het gaat om klimaat bijvoorbeeld. Dat we nu ineens ontelbaar vele miljarden in de klimaatindustrie stoppen om te sleutelen aan de temperatuur op aarde, dan zijn de verhoudingen zoek. Je moet doen wat je kunt doen, maar als mensen zichzelf gaan overschatten, moet je oppassen. De wereld is niet maakbaar. En ook de zondagsrust, daar staan we soms net iets verschillend in. Vroeger reisden christelijke partijen niet op zondag. Bij de SGP doen we dat nog steeds niet, de CU gaat daar nu anders mee om. Let wel, ieder maakt daarin z'n eigen afweging, maar het geeft wel aan dat er de nodige verschillen zijn."

Maar dat hij soms propjes schoot in de richting van de CU had in zijn ogen óók te maken met personele wisselingen. Dat is nu echter verleden tijd, zegt hij. "Kijk, in de tijd van GPV en RPF konden we prima door één deur met Gert Schutte, Eimert van Middelkoop en Meindert Leerling. Daarna, toen de CU ontstond met Leen van Dijke en later André Rouvoet, werd dat minder. De komst van Arie Slob leidde tot duidelijk betere verstandhoudingen, en momenteel gaat het goed. Gert-Jan Segers en onze Kees kunnen het goed met elkaar vinden. Gert-Jan komt uit een SGP-milieu, voelt goed aan hoe wij denken."

Het is tijd om te gaan. Toevallig komen Gert-Jan Segers en voorlichter Johannes langs. De suggestie dat Menno bij 'de concurrent' hoort, doet Gert-Jan Segers zonder te twifelen af met: "wij zijn broeders". Menno knikt instemmend en in goede harmonie gaan deze broeders allebei hun weg.

Redacteur: Lars Jacobusse

De macht der Kamer

Alle bevoegdheden van de Tweede Kamer op een rij

De Tweede Kamer wordt vaak gezien als de meest zuivere democratische manifestatie binnen het Nederlands staatsbestel. Het is de plek waar de stem van het volk moet klinken en de invloed van de burger moet gelden. Daar zetelen de volksvertegenwoordigers en beheren zij de letter van de Nederlandse wet. Deze algemeenheden zijn bekend, maar wat zijn op detailniveau nu de exacte taken die voor de Tweede Kamer zijn weggelegd? Hier volgt een compact, feitelijk overzicht.

Hoofdtaken

De kamer kent twee formele kernfuncties: wetgeven en de overheid controleren. Vanuit democratisch oogpunt is de hoofdtaak van iedere parlementariër uiteraard om de opinie van de achterban te vertegenwoordigen, maar iedere partij moet zelf tot de geschikte strategie komen om dat doel te bereiken. Het belangrijkste middel dat Kamerleden bezitten is de stemming: zo keuren zij wetten goed of verwerpen deze, maar ook stemmen zij over moties en verkiezen zij personen voor een aantal aanstellingen, zoals die van Kamervoorzitter.

Initiatief

De wetgevende functie van de Tweede Kamer komt in meest pure vorm naar voren in het 'recht van initiatief'. Dit houdt in dat een Kamerlid een volledig nieuw wetsvoorstel voorlegt aan de Kamer en regering, waarover na debat gestemd wordt. Door de procedurele complexiteit rond het opstellen van een initiatiefwet (het is immers een grote operatie waarbij veel specialistische kennis nodig is), is dit niet het meest gebruikte recht.

Amendement

Veel vaker maken Kamerleden gebruik van hun recht op amendement. Dit houdt in dat zij aanpassingen voor kunnen stellen op wetsvoorstellen die afkomstig zijn van de overheid. Door het grote ambtenarenapparaat dat de regering ondersteunt, beschikt het kabinet over veel grotere mogelijkheden om wetsontwerpen nauwkeurig in elkaar te timmeren. In de praktijk heeft dit tot gevolg dat de regering veel meer initiatiefwetten indient dan de Tweede Kamer. Kamerleden laten zich echter aanzienlijk gelden door in debatten wetsvoorstellen van kritiek en commentaar te voorzien, en daarna eventueel een wijziging voor te stellen. Op die manier kunnen oppositiepartijen de wetgeving alsnog beïnvloeden.

laten. Voordat een motie besproken kan worden moet de behandeling ervan wel gesteund worden door vier Kamerleden. Het ondersteunen van de behandeling van een motie verplicht een Kamerlid overigens niet om bij de stemming over de motie met de inhoud in te stemmen. Het komt vaak voor dat Kamerleden het debat rond een motie ondersteunen, maar dezelfde motie tijdens de stemming inhoudelijk wel tegenhouden.

De 'motie van wantrouwen' is een speciale in zijn soort. Een dergelijke motie is persoonlijk gericht tegen een lid van de regering en wanneer deze motie genoeg steun behaalt in de Kamer, maakt dit duidelijk dat de Kamerleden geen vertrouwen meer hebben in het desbetreffende kabinetslid. Vaak verbindt de persoon in kwestie hier dan conclusies aan en betekent dat het einde van diens persoonlijke regeringsdeelname.

Vragenrecht

Om de controlefunctie uit te voeren beschikt de Kamer over een breed scala aan mechanismen om alle informatie die achter een regeringsbeslissing schuilgaat te achterhalen. De meest eenvoudige methode om dat doel te bereiken is het stellen van vragen, zowel mondeling als schriftelijk. Kamerleden kunnen kabinetsleden om opheldering vragen rond allerlei onderwerpen en actuele kwesties. Leden van de regering zijn verplicht deze vragen te beantwoorden. Op dinsdag is er een speciaal vragenuur in het leven geroepen waarin Kamerleden mondelinge vragen stellen en ieder kabinetslid aan wie een vraag gericht is aanwezig moet zijn om deze te beantwoorden.

Een variant op de reguliere vraagstelling is de 'interpellatie'. In dat geval wordt een kabinetslid door een Kamerlid ter verantwoording geroepen, en na diens respons laten ook andere Kamerleden hun licht over de zaak schijnen. Voordat een interpellatie doorgang kan vinden moeten dertig Kamerleden het voorstel tot interpellatie hebben ondersteund.

Moties

Dit is een veelgebruikt recht, waarmee Kamerleden hun oordeel over het regeringsbeleid kenbaar kunnen maken, actuele thema's onder de aandacht van de Kamer kunnen brengen en de regering kunnen verzoeken een bepaalde verandering door te voeren of dit juist na te

Onderzoek en enquête

De Kamer kan een zwaar middel inzetten wanneer het een zaak tot in detail wil uitpluizen om de waarheid en de feiten boven water te halen. Dit middel kent twee varianten: een parlementair onderzoek, waarbij een onderzoekscommissie zich uitgebreid over de zaak buigt, en een parlementaire enquête, waarbij de onderzoekscommissie ook nog getuigen onder ede mag verhoren. De parlementaire enquête is zo'n stevige methode dat er zelfs een Kamermeerderheid nodig is om deze doorgang te kunnen laten vinden. De bevindingen van een onderzoekscommissie worden doorgespeeld naar de Kamer, waarna doorgaans een reeks uitgebreide debatten volgt.

Budgetrecht

Het budgetrecht is een speciaal recht waarbij alle andere bevoegdheden samenkomen. Wanneer de regering haar jaarlijkse begroting presenteert, doet zij dat in de vorm van een wetsvoorstel. Kamerleden gaan hierover in debat en kunnen amendementen indienen, waarna zij het gehele voorstel vervolgens verwerpen of accepteren. Als de begroting door de Kamer heen gekomen is, controleren de Kamerleden de uitvoering. Zo vangt dit recht de wetgevende en controlerende taak binnen één beleidsdomein.

Redacteur: Tim Kuijsten

Bron: Enquêtecommissie Woningcorporaties van Tweede Kamer der Staten-Generaal

Foto: NOS

'Vincent Rietbergen (midden) met NOS-collega's'

Binnenhofvlogger

Interview met politiek verslaggever Vincent Rietbergen

Wie de Haagse politiek een beetje volgt kon vorig jaar elke vrijdag genieten van een formatievlog. Politiek journalist Vincent Rietbergen gaf in deze korte video's samen met zijn NOS-collega's op geheel eigen wijze een wekelijks overzicht van de perikelen op het Binnenhof. Hoewel de formatie voorbij is, blijft hij bezig om via Facebook en YouTube jonge mensen te bereiken met politiek nieuws. Wij spraken deze zeer mondige verslaggever in journalistenhub Nieuwspoor, pal naast de Tweede Kamer.

In de tien jaar dat Vincent werkzaam is als politiek verslaggever, is hij aardig vertrouwd geraakt met het Binnenhof en haar bewoners. Politieke kopstukken die de meesten alleen van tv kennen loopt hij dagelijks tegen het lijf. "Dat is natuurlijk heel anders dan voor alles en iedereen, maar het went ook heel erg. We begroeten elkaar wanneer we elkaar in de stad tegenkomen. Het zou ook raar zijn als we dat niet doen, we zien elkaar zo vaak."

Toch moeten mensen niet gaan denken dat politici en journalisten dikke vrienden zijn. "Ik heb laatst een lang interview gehad met Max van Weezel, van het programma 'Met Het Oog op Morgen'. Als je ziet hoe die onderlinge band in de jaren '70 was en hoe het er nu aan toe gaat, dat stelt echt niets voor. Nu is er veel meer afstand, vroeger was het zonder pen en zonder camera totaal amicaal."

“Wel de inhoud, maar met een hoop gekkigheid waardoor het behapbaar blijft”

Vertellen wat er gebeurt

Een belangrijke taak van journalisten is het controleren van de politiek. “Dat die controle er is, is evident. En daar zijn we ook voor. Maar wat ik nog meer als verantwoordelijkheid zie is het aan Nederland vertellen wat er hier gebeurt. Het moge duidelijk zijn dat een vrij groot gedeelte van Nederland is afgehaakt waar het om politiek gaat. We zijn nu al een paar jaar bezig om een bredere doelgroep te betrekken door op een andere manier een kijkje achter de schermen te geven.”

Met die andere manier bedoelt Vincent de vlogs en Facebookuitzendingen die hij samen met collega's maakt. En dat vraag om een nieuwe invalshoek. “Een half uur alleen maar droge politieke koek voorschotelen aan mensen werkt niet. Het moet een beetje afwisselend zijn. Wel de inhoud, maar met een hoop gekkigheid waardoor het behapbaar blijft.”

Succes

Deze hippe aanpak bleef niet onopgemerkt, en Rietbergen en collega's genieten ondertussen grote bekendheid. “Op het Binnenhof zijn altijd veel groepen met schoolkinderen die voor een rondleiding komen. Van de een op de andere dag werden we herkend en wilde iedereen met ons op de foto. Totaal bizar. Het is ook hartstikke leuk dat we berichtjes krijgen van ouders die door onze video's politieke dingen kunnen uitleggen aan onze kinderen. Of docenten maatschappijleer die onze vlogs gebruiken in hun les.”

Hoewel hij het niet direct als zijn taak ziet, vindt Vincent het wel erg mooi dat hij op deze manier andere en bredere doelgroepen kan bereiken. En dat is nodig ook. “De gemiddelde leeftijd van de Radio 1-luisteraar is rond de 60. Die van de journaalkijker ook. En dat is dan gemiddeld. Kijken jullie zelf het journaal nog? Ik niet. Want je kan tegenwoordig zelf bepalen hoe en wanneer je nieuws tot je neemt. De journaalkijker sterft uit.”

Wat je bijblijft

In de tien jaar die Vincent al op het Binnenhof rondloopt heeft hij veel bijzonders meegemaakt. Bijvoorbeeld vlak na de aanslagen in Brussel en Zaventem. “Op vrijdagochtend, als de ministerraad plaatsvindt, is het Binnenhof sowieso ongeveer het best beveiligde stukje Nederland. Maar die specifieke vrijdagochtend waren er opeens overal Marechaussees, met echt grote wapens. Dat gaf wel een heel apart gevoel, dat die beveiliging ineens uit het niets zo werd opgeschaald.”

Maar natuurlijk blijven hem ook de politiek intense momenten bij. “Al die grote politieke gebeurtenissen zijn wonderbaarlijk.” Zoals de val van het laatste kabinet Balkenende. “Dat waren ook zulke wonderlijke dagen, die Kamerdebatten, wat daar allemaal gebeurde, ik vond het echt amazing. En alle toestanden met het CDA daarna, met Wilders. Ik ben ook op dat partijcongres geweest, dat was ook zo ontzettend apart, zo knullic. Dan ben je er wel van bewust ‘Hier gaat het na vandaag nog jaren over.’”

“De journaalkijker sterft uit”

Rutte III

Rietbergen vindt het lastig om te zeggen of het Kabinet Rutte III de eindstreep haalt. “Je zou zeggen van niet natuurlijk. Als je nu ook kijkt naar de verkiezingen in maart, de Provinciale Staten en dan indirect de Eerste Kamerverkiezing, als het kabinet daar de meerderheid verliest... Dan hebben ze de steun nodig van een vijfde partij, misschien de SGP of nog een grotere partij, om alles in elkaar te breien.” Ook ziet hij dat relletjes als de dividendbelasting niet te veel moeten voorkomen. “Dat blijft zich maar voortslepen, er komt nooit wat positiefs over naar buiten.” Maar het verleden biedt volgens hem hoop. “Rutte II moest eerder al samenwerken met de ChristenUnie, SGP en D66. Dat is ook goed gegaan.”

Redacteur: Jos Lagerburg, Erwin de Pagter

Obama bij de ChristenUnie?

Managementgoeroe Ben Tiggelaar heeft een nogal eigenaardige kijk op de opvattingen van Barack Obama, waardoor deze lijstduwer van de ChristenUnie zou kunnen worden.

Barack Obama was onlangs in Nederland om te spreken voor een congres van 2500 ondernemers. Tiggelaar mocht Obama bij die gelegenheid interviewen. Dat was voor Dag6 aanleiding om Ben Tiggelaar zelf te interviewen. Daarin beweerde Ben (zelf ChristenUnie-stemmer) dat Obama best lijstduwer van de CU kan worden, 'al zal een deel van de achterban zijn standpunten over economie en het homohuwelijk misschien te liberaal vinden'.

Het zou makkelijk kunnen dat ik iets gemist heb in de mediachaos sinds de VS werden overgenomen door een tv-miljardair. Obama is sindsdien misschien op een aantal thema's van mening veranderd, heeft mogelijk spijt als haren op zijn kalende hoofd van een aantal daden als president. Waarschijnlijk weet Ben Tiggelaar daar meer van af dan de meeste mensen; hij heeft zich naar eigen zeggen grondig verdiept in Obama.

Misschien heeft Tiggelaar iets ontdekt dat het grote publiek nog niet weet. Het zou bijvoorbeeld

kunnen dat Obama berouw heeft van zijn eerste symbolische daad als president: het opheffen van een verbod op steun voor buitenlandse organisaties die abortus provocatus mogelijk maken. Misschien dat hij intussen ook genuanceerder is gaan denken over embryo-verbruikend stamcelonderzoek. En over de immense steun die hij gepompt heeft in abortusclub Planned Parenthood. Wie weet is hij sinds 2016 ook wat opgeschoven richting de ChristenUnie als het gaat om (soft)drugsbeleid, dat zou helemaal mooi zijn. En het zou zelfs kunnen dat met de grijsheid bij hem de wijsheid is gegroeid dat gewetensbezwaarden rond het homohuwelijk ook gewoon mensen zijn; volgens Ben Tiggelaar een 'deel van de achterban' van de ChristenUnie. Wil je die binnenboord houden, dan zul je op zijn minst hun opvattingen moeten respecteren.

Maar als Obama veranderd is, dan weet hij het wel knap verborgen te houden. Denkt hij over de meeste dingen nog steeds hetzelfde, dan is het een understatement dat een deel van de ChristenUnie-achterban moeite zou hebben met Obama als lijstduwer. Ja er zijn genoeg thema's waarop Obama zo aan zou kunnen schuiven bij de ChristenUnie. Donald Trump ook trouwens. Maar tegen de tijd dat deze heren lijstduwer kunnen en mogen worden, is het tijd om geen ChristenUnie meer te stemmen. Intussen kunnen de Nederlandse Obama's beter politiek onderdak zoeken bij GroenLinks of D66.

Redacteur: Lars Jacobusse

Deze column verscheen eerder als opiniebijdrage in het Nederlands Dagblad van maandag 1 oktober 2018.

Regels in de Tweede Kamer

Carla Hoetink: "Als Rutte had gezegd dat hij naar een conferentie van liberalen moest, dan had de Kamer het niet geaccepteerd"

Foto: Antrude Oudman

Vers van de pers: het boek 'Macht der gewoonte: regels en rituelen in de Tweede Kamer na 1945' werd begin september officieel gepresenteerd in de Tweede Kamer waarbij Kamervoorzitter Khadija Arib het in ontvangst nam. Politiek historicus Carla Hoetink verdiepte zich in de regels en rituelen van de Tweede Kamer na 1945 en leverde een flink boekwerk af. Of ze veel anekdotes tegenkwam? Met een grinnik: "Dat verhult het dikke boek misschien, maar er staan ontzettend leuke verhalen in.

Alle historici hopen een niche te ontdekken in het bestaande onderzoek en nieuw gebied te kunnen ontginnen. In de aanloop naar haar afstudeerscriptie stuitte Hoetink op een archiefje met uitlatingen die door de Kamervoorzitter als 'ontoelaatbaar' waren beoordeeld en uit de Handelingen van de Tweede Kamer waren geschrapt. Hoetink ontdekte dat er niet alleen werd geschrapt vanwege de uitlating zelf, maar vooral vanwege de context van het debat en de kennelijke bedoeling van de spreker. Dát was de aanzet voor het proefschrift dat als *Macht der gewoonte* is gepubliceerd.

"Iedereen komt met een vrij mandaat in het parlement als gekozene, maar moet zich er toch aan bepaalde regels houden - regels die politiek handelen mogelijk maken, maar ook beperken. Dat was de aanleiding voor een groter onderzoek over geschreven en ongeschreven regels in de Kamer. In hoeverre is de bestaande politieke cultuur bepalend voor gedrag? Ik keek van bovenaf, als buitenstaander, naar het gebeuren. Natuurlijk richtte ik mij op de formele kant van het parlementaire proces, maar vooral op hoe het in de praktijk werkte."

In gesprek blijven

De Algemene Beschouwingen van afgelopen september zijn illustratief. In verband met Ruttes aanwezigheid bij de Europese top op donderdag, werden de beschouwingen op woensdag en vrijdag gehouden in plaats van op woensdag en donderdag. Voor het eerst sinds veertig jaar vergaderde de Tweede Kamer op vrijdag. Hoetink kijkt verder dan de ongewoonheid ervan: "Het is interessanter dat de Kamer de redelijkheid van Ruttes verzoek inzag. Het toont dat Europa sinds de Eurocrisis hoog op de nationale agenda staat, want als Rutte had gezegd dat hij naar een conferentie van liberalen moest, dan had de Kamer het niet geaccepteerd. Volgens de Grondwet hebben Kamer en regering de opdracht 'in gemeen overleg', dus in gesprek, te blijven. Sinds midden jaren tachtig gaat de Tweede Kamer wat dit betreft steeds vaker op haar strepen staan, bijvoorbeeld wanneer zij via de pers de mening van de minister-president moet vernemen, "vertel dat hier in de Kamer maar."

Op de tweede dag van de beschouwingen gaf de Kamervoorzitter aan dat het grove taalgebruik moest worden ingetoomd. "Parlementaire politiek gaat voortdurend over hoe je politiek moet bedrijven, het gaat over de inhoud én over de vorm." Er zijn van de Tweede Kamer relatief weinig rituelen

en regels vastgelegd. "Fatsoenlijk taalgebruik is een ongeschreven regel waarover verschillende interpretaties in de Kamer bestaan. Baudet, Kuzu of Wilders zou zeggen: wij zien het probleem niet, maar Buma of Pechtold wel."

Rechttoe rechtaan

Vergeleken met andere Europese parlementen kent de Kamer überhaupt weinig rituelen en tradities. "Nederland heeft eigenlijk een protestants parlement. Het is rechttoe rechtaan. Vooral in de jaren zeventig en tachtig zijn verschillende kleine rituelen afgeschaft. Een van de verdwenen tradities, die overigens ook pas in de jaren vijftig was ingevoerd, was de officiële afroep 'de voorzitter' als deze de plenaire zaal binnentrad, en alle aanwezigen moesten gaan staan zoals in rechtbanken." Maar ook voor ons protestantse parlement geldt: "Je snapt de parlementaire cultuur niet als je alleen als jurist naar de regels kijkt, het zijn historisch gegroeide patronen."

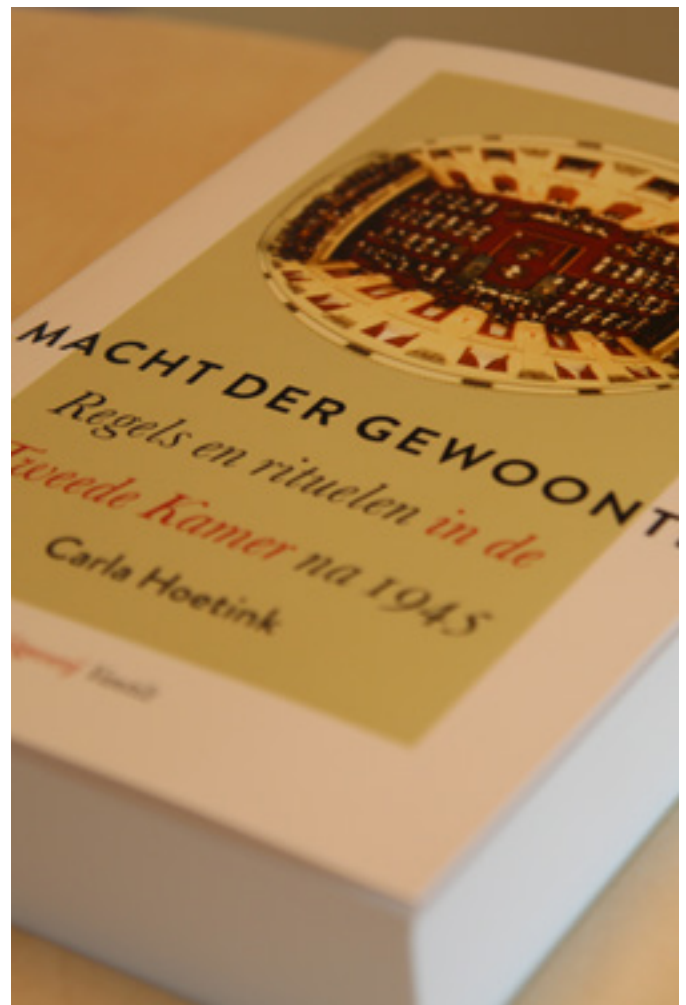

Foto: Antrude Oudman

Crisisdebat Tweede Kamer en de val van Kabinet Lubbers II, VVD-fractievoorzitter Joris Voorhoeve vrolijk voor aanvang, met rechts L. Hermans. (Rob Bogaerts, Nationaal Archief, Anefo, CC0)

Flinke pil

Voor wie de dikte van Macht der gewoonte vreest: het boek bevat zeker goede anekdotes. "De Kamer is net een grote klas, er wordt gelachen, er zijn incidenten. Er staan dus verhalen in over voetbalwedstrijden tegen journalisten of parlementariërs uit andere landen. In de Kamer heerste ook een duidelijke hiërarchie. Van het ervaren CHU-Kamerlid freule Wielewaal van Stoetwegen werd in de jaren zestig volstrekt geaccepteerd wanneer zij tegen een kersvers Kamerlid zei: "Je hebt een mooie maidenspeech gehouden, maar je moet niet weer zo'n rare das aandoen".

"Nederland heeft eigenlijk een protestants parlement. Het is rechttoe rechtaan."

Het lachen in de Kamer zit deels in de cultuur: Kamerleden lachen af en toe extra hard als uitlaatklep voor de druk waaronder ze functioneren." Ze zoekt in het boek naar een foto en becommentarieert haar geblader droog: "Ken je eigen boek, zeg, waar is 'ie?" Hebbes. "Dit is het moment waarop de VVD haar eigen ministers in het kabinet-Lubbers II laat vallen en toch zien we de VVD-fractievoorzitter een grapje maken waaruit spreekt: we zijn vrienden onder elkaar."

Organisatiecultuur

Alles goed en wel, maar het bestaan van al die regels en rituelen kan wel op gespannen voet staan met het democratisch mandaat van Tweede Kamerleden. De cultuur van de Kamer werkt in- en uitsluiting in de hand. Immers: wie het systeem het beste doorziet, heeft meer kans om de strijd te winnen. "Zoals elke organisatie heeft de Tweede Kamer een organisatiecultuur die het gedrag stuurt, dus wie zich het beste invoegt komt het sterkst naar voren." Elk Kamerlid moet dit boek dus lezen om 'goed beslagen ten ijs te komen,' vult Hoetink met een glimlach aan.

En voor wie is dit boek nog meer bedoeld? "Het is voor de parlementaire fijnproever een must, om mezelf maar op de borst te kloppen. Maar ik hoop ook dat wie niet veel van de Tweede Kamer weet, het met veel belangstelling zal lezen en meer begrip krijgt voor die kleine stam die op het Binnenhof op een bepaalde manier leeft en werkt." En Hoetink moedigt vervolgstudie aan naar de regels in de Eerste Kamer en bij lokale overheden. "Voor een goed begrip van politieke instituties kom je er niet met studie naar de formele procedures. Waarom stemmen Kamerleden niet via een knopje zoals elders in Europa? Omdat het niet past bij de stemcultuur van de Tweede Kamer vonden Kamerleden tot nog toe."

Redacteur: Antrude Oudman

Als trouwe PerspeX-lezer weet je vast in grote lijnen wel hoe de politiek, in ieder geval in Nederland als parlementaire democratie, werkt. Over het Tweekamerstelsel heb je waarschijnlijk de nodige kennis opgedaan op de basisschool en later in het voortgezet onderwijs. Maatschappijleer, Geschiedenis & Staatsinrichting... ze helpen je een eind op weg! Maar weet jij ook de antwoorden op de volgende vragen over de Tweede Kamer? Wij zijn benieuwd!

Even inkomen

1. Wat heeft de Tweede Kamer precies twee keer zoveel als de Eerste Kamer?

- A Zetels
- B Aandacht
- C Aanwezigen

3. Welke bijzondere vondst werd er begin 2018 gedaan op de zolder van de Tweede Kamer?

- A Een zeldzame eerste druk (1776) van The Wealth of Nations van de Schotse liberaal Adam Smith.
- B Een foto van Kabinet-De Quay uit 1960, extra bijzonder omdat het het eerste naoorlogse kabinet was waar de PvdA geen deel van uitmaakte.
- C Een 'kladblaadje' met een eerste opzet van de overheidsbegroting, opgesteld door Hendrik Colijn in 1925.

Stemgerechtigden

5. Anno 2018 mag iedereen met een Nederlands paspoort en een leeftijd van 18 jaar of ouder stemmen in Nederland. Dat is niet altijd zo geweest, want...

- A ... in 1917 mochten alle mannen van 23 jaar en ouder hun stem uitbrengen (niet zoals voorheen alleen de rijke mannen).
- B ... het parlement stemde in 1919 in met vrouwenkiesrecht voor vrouwen van 23 jaar en ouder.
- C ... in 1972 werd de kiesgerechtigde leeftijd pas verlaagd tot 18 jaar.
- D Alle bovenstaande antwoorden zijn juist.

2. Waarvoor staat de vorm van de zetels in de Tweede Kamer symbool, volgens de architect?

- A Een kroon, omdat de Koning of Koningin het boegbeeld van onze constitutionele monarchie is.
- B Een tulp, als onderdeel van het Nederlandse landschap.
- C Een golf, met de plenaire zaal als zee, omdat Nederland een waterland is.

Start van de kamer

4. Alexander Frederik de Savornin Lohman (een belangrijke voorman van de Christelijk Historische Unie) was tegen vrouwen in de politiek, omdat...

- A ... ze gemaakt zijn om in huis te werken en níét om een groep mensen te vertegenwoordigen.
- B ... ze mannen afleiden van hun werk.
- C ... ze een slechte (stille) invloed hebben op mannen en hun keuzes.

6. Welk (deel van het) gedachtegoed van Johan Rudolph Thorbecke heeft in 1848 een verandering in de Nederlandse politiek gebracht door middel van een grondwetsherziening?

- A Ministers leggen vanaf dan verantwoording af aan het parlement in plaats van aan de koning.
- B Het volk mag de Tweede Kamerleden kiezen middels stemmen.
- C Beide antwoorden zijn goed.

7. Welk (deel van het) gedachtegoed van Johan Rudolph Thorbecke heeft in 1848 een verandering in de Nederlandse politiek gebracht door middel van een grondwetsherziening?

- A Ministers leggen vanaf dan verantwoording af aan het parlement in plaats van aan de koning.
- B Het volk mag de Tweede Kamerleden kiezen middels stemmen.
- C Beide antwoorden zijn goed.

Kamervoorzitters

8. Al sinds 1815 kent ons land Tweede Kamervoorzitters. Er zijn wel aanzienlijk meer mannen dan vrouwen geweest die deze functie bekleedden. Hoeveel waren (of 'zijn', want: leven nog) er vrouw?

- A 0 tot en met 5 Tweede Kamervoorzitters waren/zijn vrouw
- B 6 tot en met 10 Tweede Kamervoorzitters waren/zijn vrouw
- C 11 tot en met 15 Tweede Kamervoorzitters waren/zijn vrouw

9. Welke Tweede Kamervoorzitter moest "eerlijk gezegd even opzoeken waar de afkorting ICT voor staat" (en werd daarna overladen met Twittergrapjes over deze blunder)? Typisch dat er, hoewel de vrouwelijke Tweede Kamervoorzitters dus schaars waren, nu een keuze gemaakt mag worden uit drie vrouwen...

- A Gerdi Verbeet
- B Anoushka van Miltenburg
- C Khadija Arib

Staatssecretarissen

10. Erica Terpstra is van vele markten thuis. In haar jonge jaren bekend als zwemkampioene en op latere leeftijd speelde ze de rol van burgemeester in de film van Pluk van de Petteflet. Ook weet ze veel over de Chinese taal en cultuur. Tevens was ze op politiek gebied actief, als Kamerlid voor de VVD. Haar inzet als Kamerlid werd onderbroken door haar periode als staatssecretaris in 1994-1998. De vraag is: bij welke ministerie?

- A Sociale Zaken en Werkgelegenheid
- B Volksgezondheid, Welzijn en Sport
- C Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Premiers

11. In een periode van 15 jaar (1967 tot 1982) zijn deze vier mannen minister-president geweest. Wat is de chronologische volgorde van regeren?

- A Piet de Jong, Barend Biesheuvel, Joop den Uyl, Dries van Agt.
- B Barend Biesheuvel, Joop den Uyl, Piet de Jong, Dries van Agt.
- C Barend Biesheuvel, Piet de Jong, Dries van Agt, Joop den Uyl.

12. Welke premier heeft het zijn titel 'minister-president' het langst gedragen?

- A Jan Peter Balkenende.
- B Joop den Uyl.
- C Ruud Lubbers.
- D Willem Drees.

Partijen

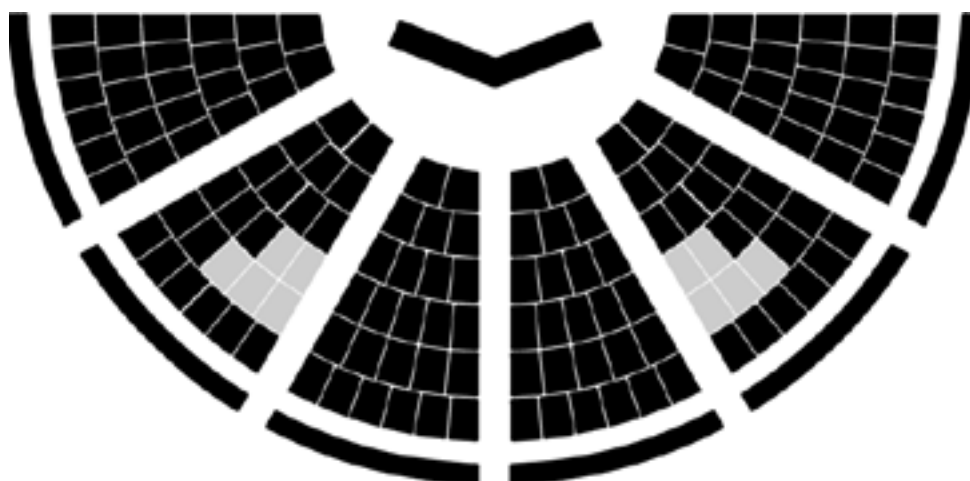
13. Welke premier was het jongst bij zijn aantreden?

- A Ruud Lubbers.
- B Mark Rutte.
- C Jan Peter Balkenende.
- D Dries van Agt.

14. Wat is de juiste volgorde van deze politieke partijen als we ze van langst naar kortst bestaan noteren?

- A SP, VVD, SGP, CDA.
- B VVD, SGP, SP, CDA.
- C SGP, VVD, SP, CDA.

15. Welke twee partijen nemen plaats in de grijs gekleurde zetels die de symmetrie in de Tweede Kamerindeling accentueren?

Benieuwd of je de juiste antwoorden hebt gegeven? Controleer ze op de achterkant van deze PerspeX!

Honderd jaar terug wordt een onderwijzeres als eerste vrouw lid van de Tweede Kamer. Tot 1918 nemen mannen alle (dan honderd) Kamerzetels in. In 1917 worden vrouwen volgens de grondwet verkiesbaar, zij het dan dat zij door mannen verkozen moeten worden. Pas twee jaar later krijgen vrouwen het recht om zelf te stemmen. Alle begin is moeilijk: in 1918 staan er slechts twee vrouwen op de kieslijst. Eén van hen wordt verkozen door het mannelijke electoraat. Een portret van Suze Groeneweg, het eerste vrouwelijke Tweede Kamerlid in Nederland.

Vrouw in de Kamer

Susanna Groeneweg wordt in 1875 in het Zuid-Hollandse Strijen geboren als derde kind in een arbeidersgezin. Haar vasthoudende moeder die zichzelf op latere leeftijd leerde lezen en schrijven, moedigt Suze aan om door te leren voor onderwijzeres. Vrouwen zijn in die tijd bepaald niet gelijkwaardig aan mannen. Zo wordt Suze in Zuid-Beijerland als onderwijzeres afgewezen omdat ze vrouw is. Maar ze lijkt de volharding van haar moeder te hebben geërfd en wordt onderwijzeres in Rotterdam. Ze wordt lid van de Sociaal-Democratische Arbeiderspartij (SDAP) en ontpopt zich tot een vurig socialiste. De door mannen gedomineerde samenleving is gesloten, héél gesloten, en Suze vindt dat vrouwenclubs die de vrouwen willen bevrijden juist de minderwaardigheid van vrouwen bevestigen. Ze spreekt er verontwaardigd over op het SDAP-congres in 1913: "Ik voel het als iets tegennatuurlijks, dat [op een vrouwenjaarvergadering] een groepje van hetzelfde geslacht zich afzondert en daar aardig en lief tegen elkaar doet."

Bij de kiesrechtacties voor vrouwen krijgt Suze, die dan bestuurslid van de SDAP is, landelijke bekendheid en wordt ze verkiesbaar gesteld. En zo belandt de strijdbare onderwijzeres in 1918 in de Tweede Kamer. In het mannenbolwerk moet een aparte kleedkamer voor Suze gemaakt worden. Het gangetje naar deze kleedkamer komt bekend te staan als 'het Groenewegje', maar dit is ook bedoeld als spot: het verwijst naar een straat in de Haagse hoerenbuurt. Suze steekt haar nek uit, daar is ze zich van bewust. De 99 mannelijke politici die haar maidenspeech aanhoren zoeken vooral naar dubbelzinnigheden in haar toespraak. Maar Suze weet wel degelijk zaken onder het oog te brengen

die voorheen weinig tot geen aandacht kregen: vrouwenrechten, zwangerschapsverlof, het recht op betaalde arbeid voor vrouwen.

In 1937 legt ze haar politieke werk noodgedwongen neer vanwege ziekte. Drie jaar later, vlak voor haar dood, evalueert ze haar Kamerlidmaatschap in een interview en is ze helder over de druk die op haar lag: "Ik was het eerste vrouwelijke Kamerlid en ik was door mannen gekozen... Als ik blunders gemaakt zou hebben, was er natuurlijk direct geroepen dat de vrouwen het niet konden en dan waren de vrouwen ineens een heel eind achterop geweest in hun strijd voor gelijkberechtigdheid."

Deze observatie blijkt meer dan terecht. Hoewel er in 1922 maar liefst zeven vrouwen lid van de Tweede Kamer worden, blijkt verandering niet zomaar te bewerkstelligen. Het aantal stagneert en in de jaren vijftig daalt het zelfs. In 1956 wordt het ledental verhoogd naar 150, maar het duurt tot na 1977 voor er twintig vrouwen lid van de Tweede Kamer zijn. In 1997 wordt een derde van de Kamerbankjes bezet door vrouwen. In 2018 hebben 49 vrouwen zitting in de Tweede Kamer. De Katholieke Volkspartij (KVP) levert in 1953 de eerste vrouwelijke staatssecretaris (Onderwijs) en drie jaar later Marga Klompé als eerste vrouwelijke minister (Maatschappelijk Werk). Anno 2018 blijkt gelijke politieke macht tussen mannen en vrouwen nog steeds niet behaald te zijn. Honderd jaar geleden zette een krachtige onderwijzeres een meer dan belangrijke stap als eerste Tweede Kamerpolitica. Nu is het zaak om niet stil te staan op de weg die zij insloeg.

Redacteur: Antrude Oudman

Foto's Kick-Off 2018, Utrecht

Fotograaf: Geert Visser

v.l.n.r. Jeroen Troost (politiek), Anna-Fleur Punt (organisatie), Siewerd de Jong (voorzitter), Matthijs Vet (secretaris), Arnoud Spruijt (penningmeester) en Elsbeth van den Hazel (lokaal, vice-voorzitter)
Foto door: Henrik van Straten

Colofon PerspeX

Antwoorden quiz Tweede Kamer

1. A	9. B
2. B	10. B
3. A	11. A
4. A	12. C
5. C	13. A
6. D	14. C
7. A	15. v.l.n.r.: ChristenUnie en
8. A	Partij voor de Dieren

Hoofdredactie:
Erwin de Pagter

Redactie:
Antrude Oudman
Emmelie de Jong
Jos Lagerburg
Lars Jacobusse
Martijn Tel
Tim Kuijsten

Design en opmaak:
Geert Emmens
zegmaargeert.nl